

Vejledning til ansøgning om støtte fra puljen:

Behandlingstilbud til børn og unge fra familier med stof- eller alkoholproblemer

§ 15.26.03.10

Ansøgningsfrist d. 30. september 2015 kl. 12

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Indledning	2
2	Baggrund for puljen	2
3	Nuværende viden	3
4	Puljens formål.....	4
4.1	Projektets målgruppe	4
5	Forventede resultater	5
6	Ansøgerkreds	5
6.1	Samarbejde mellem ansøgere	5
7	Projektperiode	6
8	Støtteegnede projekter – ansøgningspuljens anvendelsesområde.....	6
9	Kriterier for tildeling af støtte.....	7
9.1	Kriterier for indholdet i tilbuddet	7
9.2	Andre kriterier	7
9.3	Krav til beskrivelse af projektet.....	8
9.4	Krav til målbeskrivelse	9
9.5	Dokumentation og evaluering	11
10	Køn skal tænkes ind i projekterne (Ligestillingsvurdering).....	11
11	Tilskudsberettigede udgifter	12
12	Der kan ikke søges tilskud til.....	12
13	Praktiske oplysninger.....	12
13.1	Budget.....	13
13.2	Regnskabsaflæggelse.....	14

1 Indledning

Som led i aftalen om satspuljen for 2015, er der afsat i alt 267,8 mio. kr. for perioden 2016- 2019 til udbredelse af behandlingstilbud til børn og unge fra familier¹ med stof- eller alkoholproblemer.²

Af disse midler udmeldes en ansøgningspulje på 64,4 mio. kr. i 2016, 66,7 mio. kr. i 2017, 65,3 mio. kr. i 2018 og 67,6 mio. kr. i 2019. De resterende midler anvendes til en evaluering samt proces- og implementeringsstøtte.

Der er afsat midler til en varig pulje til behandlingstilbud til børn og unge fra familier med stof – eller alkoholproblemer. Puljen forventes udmeldt igen i foråret 2019 med projektstart i 2020.

Ansøgerkredsen for puljen er kommuner samt private og frivillige organisationer. Puljen udmeldes hvert fjerde år.

2 Baggrund for puljen

Sundhedsstyrelsen anslår, at omkring 122.000 børn og unge under 18 år vokser op i familier med alkoholproblemer. Videre angiver 181.000 af de 19-35-årige selv, at de er vokset op i familier med alkoholproblemer. Der findes ikke tal, der angiver, hvor mange børn og unge, der er vokset op i familier med stofmisbrug. Sundhedsstyrelsen oplyser, at i alt 1307 borgere, der var indskrevet i stofmisbrugsbehandling i 2011, havde børn under 18 år, som enten var hjemmeboende, anbragte uden for hjemmet eller boede hos den anden forælder. Samtidig har Sundhedsstyrelsen beregnet, at 33.000 mennesker har et stofmisbrug.³

Der er dermed en stor gruppe af børn og unge, der vokser op i familier med stof- eller alkoholproblemer. Forskning viser, at mange oplever vanskeligheder, som reaktion på deres opvækstbetingelser – for mange af dem også i voksenlivet. Nogle af disse børn og unge har behov for et behandlingstilbud med henblik på at håndtere de problemstillinger, der kan opstå i eller som følge af opvæksten.

Der er derfor behov for at udbrede behandlingstilbud til børn og unge, som vokser op i familier med stof- eller alkoholproblemer gennem nærværende pulje. Tilbuddene kan være med til at forbedre børnenes og de unges trivsel, og understøtte en langsigtet positiv udvikling.

Med puljen udvides adgangen til behandlingstilbud for målgruppen. Det betyder, at der med puljen etableres en lettere adgang til behandlingstilbuddet for barnet eller den unge, hvor visitation fra kommunen ikke er nødvendig.

Med puljen vil det være muligt at oprette nye tilbud samt udvide eller videreudvikle eksisterende tilbud ved at udvide målgruppen for et behandlingstilbud, eller ved at indsatsen gives til børn og unge i et område, hvor der på nuværende tidspunkt ikke er et lignende tilbud. Herunder kan der søges støtte til etablering af satellit-tilbud eller mobile enheder. Endvidere understøtter puljen samarbejder mellem forskellige aktører på området, for at sikre udbredelse af tilbud til hele landet.

---

¹ Med familie menes forældre, søskende eller andre primære omsorgspersoner, hvoraf den ene eller begge har et stof- eller alkoholproblem

² Med stof – og alkoholproblemer forstås et forbrug eller misbrug af rusmidler af den ene eller anden forælder i en sådan grad, at det går ud over barnets trivsel og udvikling. Der tages udgangspunkt i WHO's definition af misbrug, hvor brug bliver til misbrug, når forbruget har fået et omfang og sker på en sådan måde, at det medfører legemlige, psykologiske og/ eller sociale skader for individet og/eller dennes omverden. Stof- og alkoholproblemer bruges som samlebetegnelse.

³ Sundhedsstyrelsens hjemmeside om stoffer. http://stofinfo.sst.dk/Forsiden/Statistik/M_stofmis.aspx

3 Nuværende viden

Børn og unge, som vokser op i familier med stof- eller alkoholproblemer, er et relativt nyt fokusområde og stadig et forskningsmæssigt udviklingsområde.

På området for alkoholmisbrug har Sundhedsstyrelsen dog gennem en årrække haft et øget fokus på familieorienteret alkoholbehandling, hvor børn og voksne, ud over den drikkende, inddrages i alkoholbehandlingen, både sammen og i særskilte forløb. Herunder tilbyder en del alkoholbehandlingsinstitutioner ligeledes støtte til børn og unge, som har en forælder der drikker, uafhængigt af om forælderen selv er i behandling. Sundhedsstyrelsen har endvidere udarbejdet to litteraturstudier⁴ samt i marts 2015 udmeldt nationale kliniske retningslinjer.⁵

Socialstyrelsen⁶ udgav desuden i 2005 en kortlægning af eksisterende tilbud for børn i familier med alkoholmisbrug. Der er ikke foretaget en kortlægning af området siden. Der findes således ikke et samlet overblik over, hvorvidt eller hvordan kommuner og organisationer i dag tilrettelægger indsatsen over for målgruppen. I 2006-2008 udviklede Socialstyrelsen⁷, med projektet Bedre Tværfaglig Indsats, en samarbejdsmodel til støtte for den tværgående indsats for børn med misbrugende forældre og udgav i 2009 et inspirationshæfte med en oversigt over behandlingstilbud til børn og unge i familier med alkoholmisbrug.

Den forskning der findes på området, har særligt haft fokus på at beskrive de negative konsekvenser, som forældrenes misbrugsproblemer har for børnene og de unge. Særligt har forskningen omhandlet de børn og unge, der vokser op i familier med alkoholproblemer.⁸ Eksisterende studier omhandler hovedsageligt virkningsfulde indsatser målrettet forældre med misbrug eller unge med misbrug, og kun i mindre grad indsatser rettet mod børn og unge af forældre med misbrug. Samtidig er forskningen på området kendetegnet ved, at mange af studierne kun i begrænset omfang identificerer hvilke dele i indsatserne, der er virkningsfulde. Det fremhæves dog gennemgående i undersøgelserne, at inddragelse af forældrene i indsatser målrettet børn og unge er en helt central forudsætning for indsatsens succes.⁹

Forskningen viser, at det at være barn i en familie med stof- eller alkoholproblemer ofte medfører en opvækst i et hjem, hvor de voksne ikke er opmærksomme på barnets behov eller har overskud til at tage vare på barnet. I stedet er det de voksnes behov, der er i centrum. Børnene oplever ofte at blive overset eller mistolket og føler skyld.¹⁰ En misbrugende forælder kan i perioder, hvor misbruget fylder meget, være egocentrisk og mangle realitetssans, og i de perioder hvor misbruget fylder mindre være fyldt op af skyld og skam. Hvis der er en anden ikke-misbrugende forælder i familien, kan denne i de perioder være optaget af at beskytte sig selv, tilpasse sig situationen og opretholde familiens ansigt udadtil. Den ikke-misbrugende forælder kan derfor nemt komme til at føle skyld over, ikke at have beskyttet barnet mod utryghed. Det ses ofte, at forældrene lukker af for følelser og kan have svært ved at få øje på og forstå deres børns problemer.¹¹

Flere af de børn og unge, der mistrives på grund af en opvækst i en familie med stof – eller alkoholproblemer, oplever vanskeligheder i forhold til deres daglige trivsel og udvikling. Forskning viser, at børnene og de unge har en øget risiko for at føle sig ensomme, blive deprimeret, få posttraumatisk stress, selv at udvikle et misbrug eller ikke at få en uddannelse eller et arbejde.¹² Desuden har børn af forældre med alkoholproblemer

⁴ Lindgaard, Helle 2002: Voksne børn fra familier med alkoholproblemer – mestring og modstandsdygtighed. Center for Rusmiddelforskning

⁵ <http://sundhedsstyrelsen.dk/da/udgivelser/2015/nkr-behandling-af-alkoholafhængighed>

⁶ Det daværende VFC Socialt Udsatte

⁷ Det daværende Servicestyrelsen

⁸ Sundhedsstyrelsen, Det nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), Center for Rusmiddelforskning, Ugeskrift for læger m.fl.

⁹ Bröning et al. (2012). Selective prevention programs for children from substance-affected families: a comprehensive systematic review. Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy; Nye, C.L., Zucker, R.A., & Fitzgerald, H.E. (1999). Early family-based intervention in the path to alcohol problems: rationale and relationship between treatment process characteristics and child and parenting outcomes. J Stud Alcohol Suppl., 13,10-21.; Werner, E., & Johnson, J. (2004). The role of caring adults in the lives of children of alcoholics. Substance use & misuse, 39(5), 699-720.; Lindgaard, Helle. (2012). Familier med alkoholproblemer - et litteraturstudium af familieorienteret alkoholbehandling. Sundhedsstyrelsen.

¹⁰ Servicestyrelsen 2007: Behandlingstilbud til børn og unge i familier med alkoholmisbrug.

¹¹ Lindgaard, Helle 2002: Voksne børn fra familier med alkoholproblemer – mestring og modstandsdygtighed. Center for Rusmiddelforskning

¹² Danmark i 1966", Mogens Christoffersen. Ugeskrift for Læger 166/41 4. oktober 2004 m.fl.

2 ½ gange større risiko for som børn at blive indlagt på en psykiatrisk afdeling sammenlignet med andre børn. Ligesom 25 pct. af de børn, som er vokset op med en forælder med alkoholproblemer, oplever selvmordstruende adfærd hos forældrene.¹³ Erfaringsmæssigt er det nogle af de samme vanskeligheder, der gør sig gældende for børn af forældre med stofproblemer om end ofte med langt større belastningsgrad.¹⁴

Det er forskelligt, hvordan disse børn og unge reagerer og dermed også hvilken støtte, der er brug for.¹⁵ Nogle børn og unge vil have synlige symptomer såsom udad reagerende adfærd eller vanskeligheder ved at sætte grænser¹⁶, mens andre ikke umiddelbart viser tydelige symptomer og reagerer ved eksempelvis at være flinke og dygtige, så ingen finder ud af, at de mistrives.¹⁷

Familien omkring en person, som har stof- eller alkoholproblemer, påvirkes ofte lige så meget som den, der har problemet, og de kan have lige så meget brug for hjælp og støtte. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at de vanskeligheder familiemedlemmerne har, ikke nødvendigvis mindskes eller forsvinder, fordi forælderen med et stof- eller alkoholproblem får hjælp til at stoppe. Dertil kommer, at der kan være tilfælde, hvor forælderen ikke har erkendt sit problem, og at børnene kun kan få den nødvendige støtte, hvis de kan tilbydes hjælp uafhængigt heraf. Endvidere kan børnene og de unge have så alvorlige vanskeligheder, at det kræver en mere omfattende og direkte indsats over for børnene.¹⁸

4 Puljens formål

Formålet med puljen er at styrke barnets eller den unges håndtering af de udfordringer, herunder følelser, tanker og reaktionsmønstre, der kan følge af deres opvækst i en familie med stof- eller alkoholproblemer, for herved at forbedre trivlsen og understøtte en langsigtet positiv udvikling.

Puljen skal understøtte:

- at flere børn og unge, der har et behov for støtte, får et gratis behandlingstilbud. Puljen skal således sikre udbredelsen af gratis behandlingstilbud til børn og unge under 25 år.
- at de behandlingstilbud, der gives, er velbeskrevne og baseret på viden om hvilke indsatser, der er velegnede til det enkelte tilbuds målgrupper.

I perioden 2015-2019 er formålet yderligere at få et overblik over antallet af børn og unge og typer af indsatser, der tilbydes gennem puljen samt understøtte kvaliteten ved at beskrive og dokumentere lovende indsatser.

4.1 Projektets målgruppe

Puljens målgruppe er børn og unge under 25 år fra familier med stof- eller alkoholproblemer, som vil kunne indgå i et behandlingstilbud, der har fokus på at styrke barnets eller den unges håndtering af de udfordringer, der kan følge af en opvækst i en familie med stof- eller alkoholproblemer, for herved at forbedre trivlsen og understøtte en langsigtet positiv udvikling.

Det kan være børn og unge, der bor hjemme hos deres forældre eller en anden nær omsorgsperson¹⁹, hvoraf mindst en har stof- eller alkoholproblemer, det kan være børn og unge, der ikke længere bor sammen med deres forældre eller nære omsorgspersoner og sidst men ikke mindst kan det være, hvor den eller de misbrugende forældre eller nære omsorgspersoner er død.

¹³ Lindgaard, H. (2012a). Familier med alkoholproblemer: et litteraturstudium af familieorienteret alkoholbehandling. Kbh., Sundhedsstyrelsen. Lindgaard, H. (2012b). Familier med alkoholproblemer: Familieorienteret alkoholbehandling med et særligt fokus på børnene. Kbh., Sundhedsstyrelsen. Lindgaard, H. (2005). Familier med alkoholproblemer: gør det en forskel for børnenes voksenliv? Nordisk Psykologi, 57(2), 107-130

¹⁴ Rusmiddelcenter Odense: http://www.rusmiddelcenter.dk/topmenu/boern_og_paaroerende

¹⁵ VFC socialt udsatte 2005: Børn i familier med alkoholmisbrug. En kortlægning af de eksisterende tilbud.

¹⁶ Lindgaard, H. (2008). Afhængighed og relationer: de pårørendes perspektiv. Aarhus, Aarhus Universitet, Center for Rusmiddelforskning.

¹⁷ Lindgaard, H. (2002) og Lindgaard, H. (2008)

¹⁸ Lindgaard, H. (2012a). Familier med alkoholproblemer: et litteraturstudium af familieorienteret alkoholbehandling, Kbh. Sundhedsstyrelsen. Lindgaard, H. (2012b). Familier med alkoholproblemer: Familieorienteret alkoholbehandling med et særligt fokus på børnene, Kbh., Sundhedsstyrelsen. Lindgaard, H. (2008). Afhængighed og relationer: de pårørendes perspektiv. Aarhus, Aarhus Universitet, Center for Rusmiddelforskning.

¹⁹ Det kan bl.a. være bedsteforældre, søskende, papforældre og lignende.

Nogle børn og unge i målgruppen vil foruden et behandlingstilbud indenfor puljens rammer have behov for yderligere støtte efter servicelovens bestemmelser. Tilbuddet kan således stå alene eller indgå som et led i en samlet indsats.

5 Forventede resultater

På kort og mellemlangt sigt forventes puljen at bidrage til følgende resultater:

- At flere børn og unge fra familier med et stof- eller alkoholproblemer får et behandlingstilbud.
- At der etableres behandlingstilbud til børn og unge under 25 år i alle af landets fem regioner.
- At børn og unge, der får et behandlingstilbud, styrkes i mulighederne for at håndtere de udfordringer, som følger af deres opvækst i familier med stof- eller alkoholproblemer.
- At indsatserne til målgruppen er veldokumenterede og bygger på eksisterende viden om, hvilke indsatser der virker for hvem.
- At de børn og unge, der benytter tilbuddene, er tilfredse med og profiterer af indsatserne.
- At der etableres et vidensfundament til brug for den fortsatte udmelding af puljen.

På langt sigt forventes den varige pulje at bidrage til følgende resultater:

- At færre børn af forældre med et stof- eller alkoholproblem udvikler psykiske og sociale vanskeligheder.
- At færre børn af forældre med et stof- eller alkoholproblem selv udvikler et misbrug i deres voksenliv.
- At flere børn af forældre med et stof- eller alkoholproblem får en ungdomsuddannelse.
- At flere børn af forældre med et stof- eller alkoholproblem er aktive på arbejdsmarkedet.

6 Ansøgerkreds

Ansøgerkredsen er kommuner samt private og frivillige organisationer, som tager initiativ til projekter som beskrevet i afsnit 8: Støtteegnede projekter.

6.1 Samarbejde mellem ansøgerne

For at kunne udbrede behandlingstilbuddene til hele landet samt for i højere grad at kunne sikre den nødvendige faglighed og kapacitet til at håndtere behandlingen af målgruppen, vægtes det ved vurderingen af ansøgningerne, at ansøgerne samarbejder. Det kan være kommuner imellem, organisationer imellem eller mellem kommuner og organisationer. Ved et samarbejde mellem flere aktører, vil der være mulighed for en fælles opsporings- og rekrutteringsstrategi, et større antal børn og unge i tilbuddet, og at kunne tilbyde en bredere vifte af tilbud til en bredere målgruppe.

Samarbejdet kan organiseres på forskellig vis:

- Ved at der etableres et samarbejde mellem misbrugsbehandlingen, enten i kommunen eller i organisationen, med andre relevante aktører på børne- og unge-, det pædagogiske, sundheds-, uddannelses- eller beskæftigelsesområdet.
- Ved et samarbejde mellem kommune og organisation. Eksempelvis kan kommunen stille ressourcer i form af økonomi, kurser og faciliteter til rådighed og organisationen kan have kontakten til målgruppen. Organisation og kommune kan også indgå en samarbejdsaftale om, at kommunen opsporer og henviser børn og unge til tilbuddene i organisationerne, og at organisationen modsat formidler kontakt til kommunen, såfremt barnet eller den unge har behov for særlig hjælp og støtte, der er mere end det, som organisationen kan tilbyde. Yderligere er der mulighed for at indgå partnerskab mellem kommuner og organisationer, hvor der lægges vægt på det ligeværdige og gensidige fordelagtige i samarbejdet.
- Ved at der etableres et samarbejde, hvor formålet er at kunne håndtere tilbud og forskellige typer af indsatser til en så bred målgruppe som muligt. Det kan være et samarbejde mellem en kommune og

organisation, hvor kommunen tilbyder en indsats til målgruppen under 18 år og organisationen tilbyder en indsats til målgruppen over 18 år.

- Ved at der etableres et samarbejde om, hvornår og hvordan der underrettes om børn, hvor behovet er mere omfattende, end hvad der kan tilbydes i et behandlingstilbud inden for puljens formål, så der sikres yderligere hjælp. Det kan være et samarbejde mellem en kommune og en organisation, hvor der etableres en fælles forståelse af, hvornår organisationen skal underrette kommunen ved bekymring for et barn, og hvordan de kan samarbejde om indsatsen for barnet og familien.

Der opfordres til, at der ved samarbejde indgås en skriftlig samarbejdsaftale.

7 Projektperiode

Midlerne skal anvendes i perioden 1. januar 2016 til 31. december 2019. Der kan således søges og bevilges støtte til en fireårig projektperiode.

8 Støtteegnede projekter – ansøgningspuljens anvendelsesområde

Der kan søges tilskud til projekter, som udvider eller videreudvikler eksisterende indsatser eller opretter nye indsatser til børn og unge under 25 år fra familier med stof- eller alkoholproblemer. Det kan være en udvidelse af indsatsens målgruppe, indsatsvifte eller behandlingstilbuddets geografiske optageområde herunder etablering af satellittilbud eller mobile enheder, samt en udvidelse af antallet af behandlingstilbuddets samarbejdspartnere.

Der kan søges tilskud til at etablere tilbud, hvor der tilbydes indsatser til barnet eller den unge eksempelvis samtalegrupper eller individuelle samtaler, samt indsatser til barnet eller den unge med inddragelse af dennes familie eksempelvis familiesamtaler²⁰ eller gruppetilbud til familier²¹, hvor familien og netværket inddrages. Sidstnævnte type af indsatser skal være målrettet barnet eller den unge, men med mulighed for at inddrage familien og netværket – og eventuelt i begrænset omfang tilbyde individuelle samtaler til forældrene som led i indsatsen, såfremt det vurderes fagligt relevant for at sikre en virkning for barnet. Det er afgørende for tilbud, hvor familien og netværket inddrages, at fokus for indsatsen er barnet eller den unge.

Typen af indsats skal tilrettelægges ud fra barnets behov, alder og modenhed. Indsatsen skal således matche barnet eller den unges behov for støtte. Såfremt barnet eller den unges behov er mere omfattende, end hvad der kan tilbydes i et behandlingstilbud inden for puljens formål, skal det være tydeligt i beskrivelsen af indsatsen, hvilke dele af barnet eller den unges behov for støtte, der kan dækkes af indsatsen, som tilbydes inden for puljens formål.

Der kan ikke søges tilskud til indsatser direkte målrettet forældrene, såsom parterapi eller individuelle forløb. Behandlingstilbuddet skal være gratis for målgruppen.

Indsatserne kan bestå af samtaler, rådgivning eller terapi.²² Formen kan enten være en enkeltstående indsats eller længerevarende indsatser. Indsatsen kan gives selvstændigt uafhængig af eventuel anden stof- eller alkoholbehandling i familien eller som supplement til en igangsat stof- eller alkoholbehandling, hvor hele eller dele af familien deltager. For de børn og unge i målgruppen, der har behov for yderligere støtte efter servicelovens bestemmelser, vil indsatsen kunne indgå som et led i en samlet indsats.

---

²⁰ Familiesamtaler kan have en informerende, rådgivende eller terapeutisk karakter. Organisatorisk kan samtalerne være adskilt fra misbrugsbehandlingen eller de kan integreres i misbrugsbehandlingen samt andre tilbud, som barnet eller den unge får eksempelvis børne- og ungegrupper (Socialstyrelsen 2007: 'Behandlingstilbud til børn og unge i familier med alkoholmisbrug')

²¹ Gruppetilbud til familier kan organiseres enten ved, at barnet deltager sammen med sine pårørende herunder den misbrugende eller at der afholdes separate gruppeforløb for hhv. barnet, den misbrugende og pårørende (Socialstyrelsen 2007: 'Behandlingstilbud til børn og unge i familier med alkoholmisbrug')

²² Det kan eksempelvis være familierterapi eller legeterapi. Der findes forskellige terapeutiske retninger og der anvendes bl.a. psykoedukation, adfærds-, kognitiv-, systemisk-, narrativ- eller psykodynamisk terapi m.v.

Projektet ligger overordnet inden for rammerne af den eksisterende lovgivning. Dog kan der indenfor puljens formål blive oprettet kommunale tilbud, som er målrettet unge over 18 år, som vil gå ud over de eksisterende rammer i serviceloven, herunder særligt i forhold til tilbud om behandlingsforløb. Ifølge servicelovens § 184 kan Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold efter ansøgning fra en kommunalbestyrelse godkende, at der for en forsøgsperiode etableres andre tilbud i kommunen end dem, der er hjemlet i loven. I det omfang projekter falder uden for de eksisterende rammer i serviceloven, skal den ansvarlige kommune derfor indsende en ansøgning til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold om forsøgsgodkendelse i henhold til servicelovens § 184.

9 Kriterier for tildeling af støtte

Der vil i vurderingen af ansøgninger blive taget udgangspunkt i følgende vurderingskriterier:

9.1 Kriterier for indholdet i tilbuddet

Ved vurderingen af ansøgninger vægtes det:

- At der tilbydes en for-samtale med barnet eller den unge helst inden for 14 dage og senest indenfor 30 dage fra henvendelse til afklaring af barnet eller den unges behov for støtte. Herunder at der, så vidt det er muligt inden for behandlingstilbuddets kapacitet, påbegyndes en indsats senest tre måneder efter for-samtalen.
- At barnet eller den unge kan få tilbudt en indsats, uanset om forælderen eller forældrene samtidig er i behandling for et stof- eller alkoholproblem, eller om forældrene har kontakt til barnet eller ej.
- At barnet eller den unge anonymt kan modtage samtaler eller rådgivning, hvor det vurderes muligt inden for projektets ramme og eksisterende lovregler.
- At det ved indsatser direkte til barnet eller den unge²³ tydeligt fremgår, hvorvidt og hvornår det vil være relevant at inddrage familien eller netværket. For unge over 18 år, inddrages familien eller netværket, såfremt den unge ønsker det.
- At barnet eller den unge kan tilbydes indsatsen mere end én gang, hvis det viser sig nødvendigt.
- At projektet har viden, procedurer eller etableret samarbejde til at sikre, at der underrettes om børn under 18 år, hvor behovet er mere omfattende, end hvad der kan tilbydes i et behandlingstilbud inden for puljens formål, så de sikres yderligere hjælp.
- At projektet i relevant omfang har adgang til kompetencer og/ eller viden om både familieproblematikker samt stof- og alkoholproblematikker hos både børn og forældre, der vurderes nødvendige for at håndtere de tilbudte indsatser.
- At der samlet set er behandlingstilbud i alle fem regioner, der tilbyder indsatser hvor:
  - a) barnet eller den unges samt dennes familier deltager eksempelvis ved familiesamtaler eller gruppetilbud til familier
  - b) barnet eller den unge deltager i individuelle forløb eller gruppeforløb eksempelvis børne- og ungegrupper.

9.2 Andre kriterier

Ved vurderingen af ansøgninger vægtes det:

1. At projektet falder inden for puljens formål og målgruppe. Se afsnit 9.1: Krav til beskrivelse af projektet og afsnit 9.2: Krav til målbeskrivelse.

---

²³ Eksempelvis individuelle samtaler/forløb eller gruppesamtaler/forløb

2. At projektets valg af metode, elementer og aktiviteter, er beskrevet og velbegrundede ud fra forskning samt ansøgers hidtidige erfaringer og forudsætninger, herunder også viden om målgruppen. Se yderligere under afsnit 9.1: Krav til beskrivelse af projektet.
3. At beskrivelsen af projektet er formuleret sammenhængende. Det vil blive vurderet, hvorvidt der er sammenhæng mellem formål, målgruppe, aktiviteter, målsætninger og de forventelige resultater. Herunder om det er realistisk, at projektet kan nå de forventede resultater i projektperioden. Se afsnit 9.1: Krav til beskrivelse af projektet.
4. At projektets faglige indhold og kvalitet, herunder de ansattes faglige kvalifikationer, er velbeskrevet. Se afsnit 9.1: Krav til beskrivelse af projektet under punkt nr. 8.
5. At projektet dækker et stort geografisk optageområde. I vurderingen af ansøgerne vægtes det:
  - a. at den samlede ansøgerkreds dækker så meget af landet som muligt, hvor det tilstræbes, at der oprettes tilbud indenfor hver af de fem regioner. Herunder at der kan oprettes satellittilbud eller mobile enheder i mindre befolkede områder, så børn og unge i målgruppen kan tilbydes en indsats med rimelig afstand fra bopælen;
  - b. at ansøgerne samarbejder kommuner imellem, organisationer imellem eller mellem kommuner og organisationer. Dette både for at sikre en udbredelse af tilbuddene samt for at sikre den nødvendige faglighed og kapacitet til at håndtere behandlingen af målgruppen;
  - c. at der er tilbud, til så mange aldersgrupper som muligt i hele landet. Der stilles dog ikke krav til, at en enkelt ansøgning aldersmæssigt skal omfatte tilbud til hele målgruppen.

9.3 Krav til beskrivelse af projektet

Der stilles følgende krav til beskrivelsen af projektet:

1. At **projektets formål** er beskrevet. I projektets formål beskrives hvilket problem projektet skal løse for målgruppen, og hvilken forandring, det skal medføre for målgruppen. Det er centralt, at det sandsynliggøres, hvordan projektet medvirker til at fremme puljens formål.
  - Er formålet 1) at udvide en eksisterende indsats, 2) at videreudvikle en eksisterende indsats eller 3) at oprette en ny indsats?
  - Hvori består henholdsvis udvidelsen, videreudviklingen eller oprettelsen af en ny indsats, er det i forhold til målgruppen, indsatsviften, geografisk optageområde?
2. At projektets **målgruppe** er beskrevet kort og præcist. Beskrivelsen skal indeholde følgende oplysninger:
  - Hvilken målgruppe er udvalgt i projektet og hvorfor?
  - Hvor mange fra målgruppen forventes at være omfattet af projektet i årene 2016, 2017, 2018 og 2019? Det er vigtigt, at der gives et realistisk bud på, hvor mange der indgår i projektet de følgende år. Herunder skal der tages hensyn til både det økonomiske grundlag for projektet og kapaciteten.
  - Hvor mange potentielle deltagere, er der i det geografiske område, som projektet dækker?
  - Er der nogen fra målgruppen til projektet, som allerede er på venteliste? I så fald hvor mange?
  - Hvis ja, forventes ventelisten nedbragt, og i så fald med hvor mange børn eller unge, og hvordan?
  - Er der relevante undergrupper, eksempelvis drenge? Når I beskriver målgruppen, skal I være opmærksomme på, om der er særlige kønsmæssige, aldersmæssige, geografiske, etniske eller andre perspektiver, der skal tages højde for i projektet.
3. At projektets **mål** på brugerniveau er klart og præcist beskrevet. Målene er de konkrete resultater, som projektet forventes at opnå. Projektets resultater skal være realistiske set i forhold til projektets målgruppe, bemanning og aktiviteter. Se afsnit 9.2: Krav til målbeskrivelse.
4. At projektets **metode** er beskrevet. Der skal redegøres nøje for, at de metoder, der ønskes anvendt i aktiviteterne, er vidensbaseret og velegnet til målgruppen. Der stilles ikke krav til specifikke metoder.
5. At det er beskrevet, hvordan **målene/resultaterne nås**. Det vil sige, at det er beskrevet kort og præcist, hvilke **aktiviteter**, som projektet vil gennemføre. Det skal også beskrives, hvordan de enkelte aktiviteter

hænger sammen, og hvordan aktiviteterne bidrager til at opnå målet. Ud fra en karakteristik af målgruppen og dens problemer skal indholdet af disse aktiviteter beskrives, så det kan ses, hvordan de modsvarer problemerne. Beskrivelsen skal bl.a. indeholde følgende oplysninger:

- Hvordan deltagerne bliver rekrutteret til projektet?
- Hvis det forventede antal deltagere ikke kan rekrutteres til projektet, hvad vil så blive sat i værk?
- Hvorvidt der samarbejdes med andre eksempelvis kommuner eller organisationer i forhold til at opspore og rekruttere deltagere?
- Hvordan reglerne for samtykke håndteres og opdelt mellem de 0 - 14-årige, 15 - 17-årige samt 18-24-årige? Der skal kun redegøres for de målgrupper, som er udvalgt i projektet.
- Hvordan håndteres reglerne for skærpet underretningspligt? Herunder at der i tilbuddet er viden om kommunens forpligtelse til at iværksætte særlig støtte til barnet eller den unge, såfremt det anses som af væsentlig betydning for barnets trivsel og udvikling samt viden om, hvornår der skal laves en underretning, og hvad denne skal indeholde. Dette punkt skal kun beskrives, såfremt det er relevant for projektets målgruppe jf. eksisterende lovregler.
- Hvilke aktiviteter planlægges gennemført for hvem i målgruppen og hvorfor – og hvad er sammenhængen mellem de enkelte aktiviteter?
- Er der en tæt opfølgning efter den planlagte indsats er afsluttet? Hvis ja, hvordan foregår opfølgningen?
- Hvorvidt og hvordan deltagerne kan tilbydes indsatsen mere end én gang, hvis det viser sig nødvendigt?

Tidsplan for aktiviteter skal udarbejdes. Det skal angives, om nogle aktiviteter tidsmæssigt skal placeres før andre, og om der er særlige kritiske betingelser, der skal være opfyldt, før I fortsætter med projektet.

6. At det fremgår, hvordan projektet vil **dokumentere** at planlagte *aktiviteter*, *mål* og *resultater* opnås. For yderligere se afsnit 9.5: Krav til dokumentation og evaluering. Beskrivelsen skal desuden indeholde følgende oplysninger:
  - Hvordan vil antal deltagere i projektet blive opgjort? Det skal beskrives, hvordan I *systematisk* vil opgøre antallet af deltagere.
7. At det fremgår, hvordan ansøger forventer at sikre evaluator mulighed for at indhente det data, der bliver nødvendig i forbindelse med evalueringen. For yderligere se afsnit 9.5: Krav til dokumentation og evaluering.
8. At projektets **organisation og ledelse** er beskrevet. Beskriv projektets organisationsstruktur og opgavefordeling. Herunder hvem der har det overordnede ansvar for projektet, projektlederens beføjelser, hvor mange ansatte der forventes i projektet, forventningerne til medarbejdergruppens samlede faglige og erfaringsmæssige sammensætning for at kunne gennemføre projektet, forventningerne til behandlernes uddannelsesmæssige kvalifikationer og erfaringsgrundlag for at arbejde med målgruppen i projektet både i forhold til stof- og/ eller alkoholproblematikker samt i forhold til børne-, unge- og familieproblematikker, hvis det er relevant, projektets samarbejdsparter, og hvad disse bidrager med. Derudover eventuelle overvejelser om opkvalificering, eller ansættelse af medarbejdere i forbindelse med projektets gennemførelse.

9.4 Krav til målbeskrivelse

Ved alle projekter, der søger tilskud fra puljen, skal der formuleres konkrete forventede mål for målgruppen, som tilbydes indsatser. Det forventes, at der formuleres samlede mål for dem i målgruppen, som tilbydes samme indsats. Det kan eksempelvis være, hvad der er de forventede mål med samtalegrupper for børn i alderen 12- 14 år. Det forventes, at der er en tydelig sammenhæng mellem puljens formål og projektets formål, mål samt aktiviteter i målbeskrivelsen.

De opstillede mål skal være SMART-sikrede.²⁴ Et SMART-sikret mål har fokus på forandringen for barnet. Udvælg nogle få og væsentlige forandringsmål, så målingsarbejdet begrænses. Målene skal vise, hvilke *kon-*

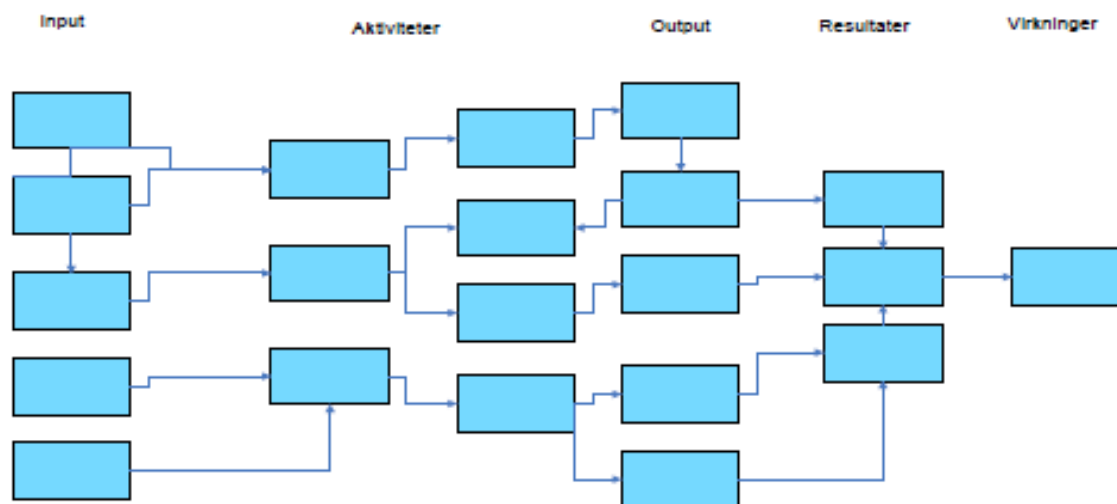
²⁴ Et SMART sikret mål er et mål, som er specifik, målbart, accepteret, realistisk og tidsafgrænset, dvs. målet skal opfylde alle fem nedenstående betingelser:

krete forandringer, der skal ske for målgruppen, for at projektets gennemførelse kan betragtes som *en succes*. En *forandring* kan også være, at en uhensigtsmæssig udvikling for målgruppen stoppes eller ændres. Men der skal være dokumentation i form af registrerede data for, at projektet er en succes. Overvej hvilke synlige forandringer, der skal kunne identificeres hos målgruppen, når projektet er slut.

Til at konkretisere målene på brugerniveau, skal der opstilles en forandringsteori for projektet. En forandringsteori er en teori om, hvordan projektet skaber den tilstræbte forandring for projektets målgrupper. Forandringsteorien er en måde at opstille en årsags- og virkningskæde for, hvordan de langsigtede virkninger nås, hvilke resultater der går forud, hvilke output der skal til for at opnå disse resultater, og hvilke aktiviteter og input disse output kræver.

Ansøger skal udarbejde en indledende forandringsteori for projektet, herunder de forventede indsatser, der ønskes igangsat i forbindelse med puljen. De sammenhænge, som identificeres i forandringsteorien, skal fremgå af de relevante afsnit i ansøgningen, herunder beskrivelsen af projektets formål, mål og aktiviteter. Via forandringsteorien bør det således være tydeligt hvilke aktiviteter, der er centrale for, at formålet med projektet kan opfyldes, og for at der skabes forudsætningerne for en virkningsfuld indsats for barnet. Forandringsteorien vedlægges som bilag til ansøgningen. I løbet af puljens udviklingsfase fra 2015- 2019 vil der være mulighed for at videreudvikle de opstillede forandringsteori(er).

Forandringsteorien skal svare til nedenstående figur:

Når en forandringsteori udarbejdes, er det vigtigt at beskrive, undersøge og følge op på de kritiske antagelser for relationerne mellem output, resultater og virkninger. I figuren repræsenteres de kritiske antagelser af pilene, som går mellem kasserne.

Følgende begrebsdefinitioner er relevante for arbejdet med forandringsteorien:

- ❖ Effekt: Tilsigtet eller utilsigtet forandring som følger direkte eller indirekte af en projektindsats.
- ❖ Resultat: Del af effekt, der består af de umiddelbare forandringer, som følger direkte eller indirekte af en projektindsats.
- ❖ Virkning: Del af effekt, der består af de vedvarende forandringer, som følger direkte eller indirekte af en projektindsats.

- S – Specifikt (konkret, præcist, detaljeret). Hv-spørgsmål kan hjælpe jer til at gøre målet tilstrækkeligt specifikt. Eksempelvis: Hvem er involveret? Hvad skal der ske? Hvorfor er det vigtigt? Hvordan skal det ske?
- M – Målbart. Et mål skal kunne måles. Hvordan kan I vide, at ændringen er indtrådt? Kan målingen gennemføres?
- A – Accepteret. Er der enighed om målet blandt de vigtigste aktører og i målgruppen? Er det et godt mål for, hvad der vil blive opfattet som en succes?
- R – Realistisk. Et accepteret mål er ikke nødvendigvis realistisk. Er det sandsynligt, at målet kan nås med de ressourcer, der er til rådighed? Er der en klar og logisk sammenhæng mellem mål og midler?
- T – Tidsafgrænset. Hvornår skal det måles, om målet er nået? Tidsfristen skal være realistisk og opnåelig.

- ❖ Output: Det som umiddelbart er realiseret gennem en projektindsats.
- ❖ Aktivitet: En handling, som er målrettet mod et bestemt udfald.
- ❖ Input: De finansielle, menneskelige, organisatoriske og materielle ressourcer, som anvendes ved en projektindsats.

9.5 Dokumentation og evaluering

Ved modtagelse af tilskud fra puljen stilles krav om aktivt at bidrage til den samlede evaluering af projekterne, herunder dokumentation af det enkelte projekt.

Der er afsat 7 mio. kr. til den samlede evaluering af projekterne i perioden 2016-2019. Formålet er at bidrage til, at de behandlingstilbud, der gives tilskud til, er velbeskrevne og så vidt muligt baseret på viden om, hvilke indsatser, der virker for hvem, og samtidig at opnå et solidt vidensgrundlag, der kan ligge til grund for en ny udmelding af puljen i 2019. Socialstyrelsen udbyder evalueringsopgaven i efteråret 2015 med start i foråret 2016. Det endelige design for evalueringen fastlægges i et samarbejde mellem evaluators og Socialstyrelsen - med vigtige input fra projekterne.

Evalueringen skal understøtte en systematisk indsamling af viden om og dokumentation af hvilke børn og unge, der får et tilbud gennem puljen. Herunder hvilke indsatser der gives og virkningerne heraf på kort sigt. Der findes i dag begrænset systematisk viden om hvilke indsatser og komponenter, der har størst virkning for målgruppen, herunder viden om hvilke børn, eksempelvis yngre børn, der har mest gavn af en helhedsorienteret indsats, der er koordineret med den øvrige behandling til barnet og/ eller familien, og hvilke unge, eksempelvis teenagere eller unge over 18 år, der har mest gavn af et tilbud uafhængigt af en eventuel indsats i familien.

Derudover skal evalueringen løbende bidrage med viden om projekternes fremdrift og målopfyldelse samt forhold som organisation, organisering, kompetencer i projekterne samt implementering. Projektet forventes som minimum at indhente oplysninger om: Rekruttering til tilbuddet, antal deltagere, omfang af fremmøde, kontakten til børn og unge, virkninger i forhold til behandlingsmål, og eventuelt samarbejde med andre aktører herunder kommuner eller organisationer.

De deltagende kommuner og organisationer forpligter sig, ved modtagelse af tilskud fra puljen, til at indgå i et konstruktivt samarbejde med evaluators og stille sig til rådighed for blandt andet besøg og interviews, samt at tilvejebringe de nødvendige data om blandt andet målgruppen, indsatserne, organisationen og økonomien.

Desuden forpligter de deltagende kommuner og organisationer sig til, i fællesskab med evaluators, at udarbejde nuancerede beskrivelser af indsatser og metoder. Herunder at udarbejde en implementeringsplan, løbende arbejde med at udvikle og præcisere forandrings teorien for indsatsen samt vidensdeklarere indsatsen jf. Socialstyrelsens Vidensdeklaration.²⁵ Dette i samarbejde med evaluators. Det skal påregnes, at de deltagende kommuner og organisationer skal registrere data for hvert enkelt barn og unge, at der skal indhentes samtykke for alle deltagerne og til, så vidt muligt, at anmode samtlige børn og unge om at medvirke i før- og eftermålinger af børnenes og de unges trivsel, ved hjælp af de vurderingsværktøjer, der anvises af evaluators. Det gælder også dem i målgruppen, som modtager et anonymt tilbud.

I forbindelse med evalueringen vil der også være en række netværksaktiviteter, som de deltagende kommuner og organisationer forventes at deltage i.

10 Køn skal tænkes ind i projekterne (Ligestillingsvurdering)

Ansøger skal overveje, om projektet er målrettet enten drenge eller piger eller begge køn. Det forudsættes, at metoder, der bruges, modsvarer de behov for målgruppen, som hhv. piger og drenge kan have. Ansøger skal overveje om piger og drenge har samme behov for hjælp. Ansøger må også overveje, om ansøger vil indrette tilbuddet på en måde, der gør det muligt for både piger og drenge at få udbytte af det. Endelig skal ansøger tage stilling til, om projektet bidrager til reel ligestilling mellem drenge og piger.

²⁵ Socialstyrelsens Vidensdeklaration www.socialstyrelsen.dk/udsatte/sindslidende/la.dk-vidensdeklaration

Erfaringsmæssigt benytter drenge ikke i særlig høj grad de eksisterende tilbud på området.²⁶ Ansøger kan overveje, hvorvidt det er relevant at etablere et særligt tilbud, som imødekommer drengenes ønsker og behov.

11 Tilskudsberettigede udgifter

Tilskudsberettigede udgifter er:

1. Lønudgifter til aflønning af projektleder og andre medarbejdere i projektet. Lønniveauet må ikke være højere end det, der er aftalt i de statslige overenskomster for tilsvarende arbejde. Ansøgere som vægter en hensigtsmæssig kapacitet i tilbuddet, kan ansøge om en projektleder til at håndtere styring og dokumentation af projektet i projektperioden. Det vil sige, at ansøger eksempelvis har en bred målgruppe med mange børn eller unge, har en bred vifte af kompetencer eller ressourcer i tilbuddet samt en del personale ansat, eller at de tilbyder indsatser i et stort geografisk optageområde herunder satellittilbud eller mobile enheder.
2. Udgifter til transport i egen bil eksempelvis i forbindelse med satellittilbud eller mobile enheder. Transportudgiften skal beregnes på baggrund af statens lave takst pr. km., jf. Moderniseringsstyrelsens Cirkulære om satsregulering for tjenesterejser. I kan finde cirkulæret og anden relevant information på Moderniseringsstyrelsens hjemmeside www.modst.dk. Taksten reguleres en gang om året og kan findes på portalens forside.
3. Udgifter til offentlig transport eksempelvis i forbindelse med satellittilbud eller mobile enheder
4. Udgifter til aktiviteter som led i behandlingen.
5. Udgifter til formidling, herunder rekrutteringsaktiviteter på et rimeligt niveau.
6. Udgifter til lokaler.
7. Udgifter til konsulentbistand i rimeligt omfang.
8. Kontorhold.
9. Mindre materielanskaffelser. Der kan ydes tilskud til materielanskaffelser indtil 50.000 kr. pr. år (eksempelvis indkøb af udstyr, køkkenmaskiner eller andet inventar).
10. Andre definerede udgifter.
11. Lovpligtige forsikringer, herunder arbejdsskadeforsikringer.
12. Revisionsudgifter.

12 Der kan ikke søges tilskud til

1. Aktiviteter i udlandet.
2. Aktiviteter for udlændinge, som ikke er bosiddende i Danmark.
3. Materialeanskaffelser for over 50.000 kr. per år.
4. Anskaffelse af fast ejendom.
5. Anlægsudgifter (eksempelvis ombygning og renovering).
6. Dækning af underskud.
7. Støtte til enkeltpersoners underhold.
8. Aktiviteter der er finansieret fra anden side.
9. Uddannelsesmæssige aktiviteter udført af frivillige. Der henvises til Uddannelsespuljen for frivillige, se www.sm.dk.

13 Praktiske oplysninger

Ansøgningsfristen er d. 30. september 2015 kl. 12.

---

²⁶ www.HOPE.dk Organisationen Hope er en del af Alkohol & Samfund.

Efter denne dato kan ansøgninger ikke fremsendes.

Når ansøgningerne er behandlet, bliver indstillingerne forelagt socialministeren til godkendelse.

Ansøgerne kan forvente svar på ansøgningen i januar 2016.

Socialfaglige spørgsmål behandles af Kontoret for Børn og Familie, Socialstyrelsen. Spørgsmål kan stilles til e-mail: Spm_behandlingstilbud_til_boern@socialstyrelsen.dk. I titlen angives: Behandlingstilbud til børn: [spørgsmålets indhold]

Spørgsmål om administration af puljen behandles af ministeriets kontor for puljestyring. Spørgsmål kan stilles via tlf. 41 85 12 00, mandag – fredag mellem kl. 10.00 – 14.00, eller e-mail: pulje@sm.dk

Ved samarbejde mellem flere kommuner eller organisationer, skal en af parterne være projektansvarlig. Herunder varetage kontakten til Puljestyring og Socialstyrelsen, være ansvarlig for projektets økonomi samt gennemførelse af projektet.

Ansøgningskemaet skal udfyldes elektronisk via puljeportalen. For yderligere information om brug af puljeportalen se under vejledninger på puljeportalens forside. Når ministeriet har modtaget ansøgningen vil det fremgå af status under *Min tilskudssag*.

Krav til budget og regnskab fremgår nedenfor.

13.1 Budget

I forbindelse med ansøgning om støtte fra Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds puljer skal der udarbejdes budget for projekterne, der ansøges om støtte til. Budgettet oprettes i forbindelse med udfyldelse af ansøgningen. På puljens side findes en oversigt over budgetposter, som der kan ansøges om støtte til. Du kan også bruge dette ark til at skabe overblik over dit budget, inden du opretter det i ansøgningen.

Periodiserede budgetter

For hvert projektår (12 måneder) skal der udfyldes et årsbudget. For et fireårigt projekt skal der således laves fire årsbudgetter. Udgifterne i det enkelte årsbudget skal endvidere fordeles på de måneder, hvor de enkelte udgifter forventes at falde. Hvis der eksempelvis er en ansat projektleder i projektet, opgøres lønnen som den afholdes, én gang om måneden. Er et gruppetilbud til familier en del af projektet, anføres udgiften i den/de måneder, som udgiften til tilbuddet forventes afholdt. Gennemsnitstal kan således ikke anvendes.

Budgettet skal indeholde en opdeling mellem lønudgifter og øvrige udgifter.

Lønudgifter skal budgetteres med antal timer og sats pr. time for ansatte medarbejdere og/eller timelønnede eksterne konsulenter mv. Lønniveauet må ikke være højere end det, der er aftalt i de statslige overenskomster for tilsvarende arbejde. I kan finde relevant information på Moderniseringsstyrelsens hjemmeside www.moderniseringsstyrelsen.dk og/eller ved henvendelse til de relevante fagforeninger. Lønniveauet skal angives i budgettet.

Enhedspriser

Alle udgiftsposter skal så vidt muligt udspecificeres i antal enheder og pris pr. enhed. Hvis projektet f. eks. indebærer afholdelse af gruppetilbud til familier inden for det samme projektår, og hvert tilbud koster 30.000 kr., anføres to enheder á 30.000 kr. i den eller de måneder, hvor gruppetilbuddene og dermed udgifterne forventes afholdt.

Transportudgifter

Transportudgifter skal fordeles på følgende to udgiftsposter:

- a. Offentlig transport.
- b. Transport i egen bil, som skal budgetteres med antal kilometer og takst pr. km. Vi gør opmærksom på, at udgifter til transport i egen bil højst kan udgøre statens almindelige takst pr. km (den lave sats), jf. Cirkulære om Satsregulering for tjenesterejser. I kan finde cirkulæret og anden relevant information på

Moderniseringsstyrelsens hjemmeside www.moderniseringsstyrelsen.dk. Taksten reguleres en gang om året og kan findes på www.sm.dk i afsnittet om Puljer. Satsen skal angives i budgettet.

Materialeanskaffelser

Med mindre særlige forhold taler derfor, kan udgiften til materialeanskaffelser som udgangspunkt ikke overstige 50.000 kr. i hvert projektår. Der bør altid udarbejdes en note til budgetposter, som vedrører materialeanskaffelser.

Noter til budgettet

Der skal udarbejdes forklarende noter til de udgiftsposter, som anføres i budgettet. Hvis en af budgetposterne er "Gruppetilbud til familier", kan noten indeholde oplysninger om forventet antal deltagere, tilbuddets varighed (antal dage, med eller uden overnatning), pris pr. deltager, løn til behandlere mv. Noten skal således dels klarlægge indholdet af den enkelte aktivitet og dels klarlægge forudsætningerne for udgiftens størrelse. Noten kan vedhæftes efter budgettet er udfyldt i ansøgningen.

Poster som ikke kan fremgå af budgettet

Følgende poster kan ikke medtages i budgettet:

1. Uforudsigelige udgifter
2. Overhead
3. Administrationsbidrag
4. Diverse

Det er vigtigt, at følgende oplysninger angives i budgettet:

- Projektets titel
- Ansøgers identifikation (CVR-nummer eller CPR-nummer)
- Ansøgers navn og adresse

13.2 Regnskabsaflæggelse

Der skal aflægges regnskab for tilskuddet årligt, og regnskabet skal være revisorpåtegnet.

Ved aflæggelse af regnskab, skal de budgetterede poster, der var nævnt i projektets budget svare til posterne i regnskabet.

Til udarbejdelse af regnskabet for tilskuddet **skal** der anvendes et særligt regnskabsregneark, som kan findes på *min tilskudssag* på portalen.

Regnearket er låst og der kan kun indtastes data i de felter, som er markeret med gul farve. Alle formler til beregningerne er lagt i regnearket, så sammentællinger foretages automatisk. I regnearket findes kun de poster, som fremgår af vejledningens afsnit "Tilskudsberettigede udgifter", og som fremgår af budgetskeemaet. Udover ovennævnte poster er der mulighed for at indtaste navne på fire poster, som Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold har godkendt i budgettet.

- I skal kun udfylde de felter, som er relevante for jeres regnskab.
- I skal udarbejde forklarende noter til poster/udgifter i regnskabet.
- Det er vigtigt, at der i regnskabet er angivet projektets titel og journalnummer.

Regler for revision af regnskab findes på puljeportalens forside under vejledninger.